

You are accessing the Digital Archive of the Catalan Review Journal.

By accessing and/or using this Digital Archive, you accept and agree to abide by the Terms and Conditions of Use available at http://www.nacs-catalanstudies.org/catalan_review.html

Catalan Review is the premier international scholarly journal devoted to all aspects of Catalan culture. By Catalan culture is understood all manifestations of intellectual and artistic life produced in the Catalan language or in the geographical areas where Catalan is spoken. Catalan Review has been in publication since 1986.

Esteu accedint a l'Arxiu Digital del Catalan Review

A l' accedir i / o utilitzar aquest Arxiu Digital, vostè accepta i es compromet a complir els termes i condicions d'ús disponibles a http://www.nacs-catalanstudies.org/catalan_review.html

Catalan Review és la primera revista internacional dedicada a tots els aspectes de la cultura catalana. Per la cultura catalana s'entén totes les manifestacions de la vida intel·lectual i artística produïda en llengua catalana o en les zones geogràfiques on es parla català. Catalan Review es publica des de 1986.

Història de la lingüística catalana 1775-1900: repertori crític **Joan Solà**

Catalan Review, Vol. V, number 2 (December, 1991), p. 137-160

HISTÒRIA DE LA LINGÜÍSTICA CATALANA
1775-1900: REPERTORI CRÍTIC*

Em proposo de donar a conèixer el contingut i l'elaboració d'un repertori bibliogràfic sobre els coneixements lingüístics del domini català durant el període 1775-1900. Aquest repertori ha ocupat els seus autors (Pere Marcet i qui signa) durant uns vint anys. Entre les característiques més importants de l'obra hi ha les següents: (a) comprèn tot tipus de coneixements lingüístics (des de les cartilles de llegir i escriure de l'escola primària fins a treballs d'especulació sobre l'origen del llenguatge, passant pels mètodes d'ensenyament de qualsevol idioma: hebreu, llatí, anglès, castellà, etc.; hi ha també els treballs de tipus polític i social relacionats amb la lingüística, programes, mètodes i lleis d'ensenyament); (b) s'hi donen les portades i altres característiques materials de les obres amb la màxima exactitud (incloent-hi la distribució del text de les portades); (c) quan el contingut d'una fitxa no és evident, s'indica (sovint amb gran profusió de detalls: índexs complets de les obres, pàgines exactes on es troba cada cosa); (d) s'indica, sempre que es pot, les biblioteques on es poden consultar les obres (Barcelona, París, Londres, Estats Units, etc.); (e) a part els treballs inclosos en el cos de l'obra, s'indiquen tots els que hem vist personalment i que no tenen cap relació amb la lingüística; (f) a part els índexs més habituals en obres d'aquest tipus, n'hi ha un de matèries; (g) a diferència d'algunes altres bibliografies, s'indica sistemàticament la procedència de la

* Comunicació presentada al VIè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica (Vancouver, 23-26 de maig de 1990).

informació que no és de primera mà; (h) comprèn quatre menes de treballs: llibres, articles, manuscrits i notícies.

L'abast temporal (1775-1900) es justifica per les següents raons. Quan vam començar el treball ens vam proposar controlar la bibliografia del segle XIX; però aviat vam comprendre que el pas entre el XVIII i el XIX era de límits inexistents: diversos autors importants s'hi trobaven a cavall; d'altra banda, bona part de la informació sobre el llatí, la retòrica i la gramàtica i l'ortografia castellanen provenien d'abans de 1800: reculant només fins a 1775 controlàvem pràcticament les línies més importants d'aquests camps. La data de 1900 és encara més clara: el moviment que mossèn Alcover imprimí a la nostra lingüística, i sobretot a la nostra bibliografia lingüística, s'origina precisament l'any 1900. La lingüística catalana posterior és tota una altra cosa. Tanmateix, la nostra obra inclou tota la producció de Pompeu Fabra, per dues raons: pel paper extraordinari i decisiu d'aquest autor i pel fet que la figura més gran de la nostra lingüística no comptava encara amb cap bibliografia satisfactòria.

0. Fitxa bibliogràfica de l'obra

Pere Marcet + Joan Solà: *Història de la lingüística catalana, 1775-1900: Repertori crític.* — Alta Fulla, Barcelona [en premsa].

1. Abast temàtic

- A a) Treballs referits a la llengua catalana, publicats a qualsevol lloc.
- b) Treballs lingüístics de qualsevol mena escrits per catalans.
- c) Treballs lingüístics de qualsevol mena publicats en terres catalanes.
- d) Biografies i bibliografies.

- e) Bibliografia completa de Pompeu Fabra (inclòs algun treball no lingüístic).
- B *Manuscrits, Notícies, Llibres i Articles.*
- C S'indiquen totes les edicions conegudes de cada obra, sense limitació temporal; és a dir, des de qualsevol data anterior a 1775 fins a qualsevol de posterior a 1900.

2. Estructura i contingut de les fitxes

Les fitxes consten de dos cossos (A i B): el primer és la descripció material de l'obra i el segon dóna compte del seu contingut, de l'origen de la informació, de les edicions i d'altres circumstàncies útils. En les primeres il·lustracions que donaré els apartats de cada un dels dos cossos van assenyalats de la següent manera, que explico tot seguit:

A	1	# Any :	B	10	# <-
	2	# NF :		11	# C
	3	# Mena:		12	# D
	4	# Autor:		13	# E
	5	# Pret. :		14	# T
	6	# Títol :		15	# ->
	7	# Subt. :		16	# Final
	8	# Topo.:	9	*	

1. Any de l'obra (que figurarà una sola vegada per a totes les fitxes de cada any; dins de cada any hi ha els quatre tipus d'obres ordenats de la següent manera: 1r, manuscrits; 2n, notícies; 3r, llibres, per ordre alfabètic d'autors; 4t, articles, per ordre cronològic). - 2. Número de fitxa. - 3. Mena: *Manuscrit, Llibre, Article, Notícia*. - 4. Autor(s). - 5. Pretítol (matèria d'algunes portades anterior al títol). - 6. Títol (part de la portada seleccionada com a tal). - 7. Subtítol (la resta de la portada, exclòs «Topo»). - 8. Dades topogràfiques i altres (lloc, impressor, any, volums,

mida, pàgines, columnes, il·lustracions, etc.). – 9. Localització de l'obra (llibres i manuscrits) a les biblioteques (en general, de Barcelona). – 10. Procedència de la fitxa (si no és de primera mà). – 11. Contingut de l'obra (si cal donar-lo). – 12. Detalls complementaris útils. – 13. Edicions (per a llibres i articles). – 14. Temàtica (donada abreujadament). – 15. Referència a altres fitxes de la nostra obra. – 16. Final de la fitxa (informació útil per a l'ordinador).

3. Estructura de l'obra

a) Introduccions.

Llista d'obres de referència

lista d'obres periòdiques buidades.

Llista d'obres vistes / buidades i no incloses al cos de l'obra.

b) Cos de l'obra, per ordre cronològic.

c) Índexs: d'autors, editors / impressors, títols i temes (T).

4. Codis interns

El lector trobarà en les il·lustracions (§ 5) els següents codis (útils per a l'ordinador de cara a la formació dels índexs, però que desapareixeran en l'edició de l'obra):

©...%...©	Autors que figuren a l'interior de les fitxes (és a dir, en llocs diferents de «# Autor»). «%» assenyala el cognom.
)...%...(	Editors / impressors.
%	Inici de cada «Tema» (n.º 14), si n'hi ha més d'un.
\$...\$	Títols que figuren a l'interior de les fitxes (en llocs diferents de «# Títol»).
<...>	Fragments que aniran en cursiva.

Hi trobarà també diverses abreviatures.

5. Il·lustracions

Dono tot seguit unes quantes il·lustracions del fitxer (que comprèn unes 10.000 fitxes). A la primera i a l'última il·lustració he mantingut els codis dels camps. Les altres il·lustracions mantenen només els codis interns i es donen d'una manera que s'aproxima a la que tindran en l'edició de l'obra. La numeració de cada exemple i les referències internes són arbitràries.

Any :1778

NF :0026

Mena :L

Autor:Consejo Real

Títol :Orden

Subt. :adreçada al «Sr. Dean y Cavildo de la santa Iglesia de Palma», 21.XI.1778, fixant la qüestió lingüística en la predicació i en l'ensenyança del catecisme.

Topo.:A.C.-<Resoluciones Capitulares (1778-80)>, ff. 132-133.

<-Gabriel Llompart, <La Real Cédula de 1768 sobre la difusión del castellano y su repercusión en la Diócesis de Mallorca>, «Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana» (PM) XXXIII (1965), p. 359-379; textos, p. 365ss.

C Donem extensament tota la història (que cal completar amb la ft. 0022).

a) <\$Real Cedula / de Su Magestad\$>, / a consulta / de los señores del Consejo, / reduciendo el arancel / de los derechos procesales à reales de vellón en toda la Corona de Aragón, y para / que en todo el Reyno se actúe y enseñe / en lengua Castellana, con otras / cosas que expresa / Año 1768. / En Mallorca / En la Oficina de Ignacio Sarrá, y Frau Impresor del Rey nuestro Señor, / y su Real Audiencia. - ... «VI.- en la Audiencia de Cataluña quiero cese el estilo de poner en latín las Sentencias, y lo

mismo en qualesquiera Tribunales Seculares donde se observe tal práctica, por la mayor dilación y confusión que esto trae, y los mayores daños que se causan, siendo impropio que las Sentencias se escriban en lengua estraña, y que no es perceptible a las Partes, en lugar de escribiéndose en romance, con mas facilidad se explica el concepto, y se hace familiar a los interesados; por cuya razón desde el Santo Rey Don Fernando Tercero cesó en Castilla la práctica de actuar en latin, y en Aragón se fue desterrando el lemosino desde Fernando el primero [< sic > a Ll.], contribuyendo esta uniformidad de lenguas a que los Procesos guarden mas uniformidad en todo el Reyno; y a éste efecto derogo y anulo todas qualesquier resoluciones, o estilos, que haya en contrario, y esto mismo recomendarà el mi Consejo a los Ordinarios Diocesanos, para que en sus Curias se actúe en lengua Castellana. -VII.- Finalmente mando que la enseñanza de primeras Letras, Latinidad y Retórica se haga en lengua Castellana generalmente, donde quiera que no se practique, cuidando de su cumplimiento las Audiencias y Justicias respectivas, recomendándose también por el mi Consejo a los Diocesanos, Universidades, y Superiores Regulares para su exacta observancia, y diligencia en extender el idioma general de la Nación para su mayor armonía, y enlace recíproco. -VIII.- Por esta uniformidad declaro que quedan derogadas las [4 p. més]

#D V. ft. 0021 i 0022.

#E

#T %Nom. %Defensa. %Ús. %Persecució. %Cast.: extensió.
%Enseny.

emendati ab © Antonio % Cerezo ©: / Denuo in commodiorem rationem redacti pro Studiosis / Grammatices candidatis. / [1 lín. en grec / 1 lín. en hebreu.] / Cervera En la Imprenta de la Real / Universidad. Año 1778. - 14,5 cm, 288 p. *BUB

C P. 2: «Svmmma privilegii» («à D. Joanne Milàn de Aragòn, Regi à secretis», de 23.VI.1718); 3: «Liber I» («De quibusdam grammaticae incunabulis»: morfol.); 107: «Liber II» («De genere, et declinatione Nominum, deque Praeteritis, & Supinis Verborum»). Redacció i/o trad. en cast.

D Palau 189019 dona 270 p.

E [Advertiments específics]

1497 B. <\$Grammatica Nebrissensis\$ cum Comento>, B.)Joan %Rosembach(. / Llatí P 188904, S 64).

*Bibl. pública d'Ann Arbor de Providence (P).

[1498] B. <\$Regulae Grammaticae\$>, B., Luschner, «hacia 1498-1501» (P 188905). *BPM (P)

1501 B.,)Joan %Luschner((S 64).

1505 B., Joan Luschner (a cura de ©Martí %Ivarra ©) (S 64, P 188910). *BUB (P)

1505 V.,)Nicolau %Spindeler(. «Apostillas marginales impresas e interlineales en catalán» (a cura de ©Pere %Badia ©) (S 64, P 188911). *BC

1508 Venècia: <\$Grammaticae introductiones\$>, Venetiis per)Gregorium %Gregoriis((a cura de Martí Ivarra). «El vocabulario y algunos ejemplos tienen equivalencia catalana» (P) (S 29, 64; P 188912). *BC, BUB

1508 Lyon,)Jean %Cleyne(. «Contiene ejemplos y el vocabulario en catalán» (P 188913). *Bibl. Univ. Breslau (P), BNM (incomplet, S 64)

[1510] B., Joan Rosembach, «hacia 1510-1512» i no el 1493 com diu F. Vindel. «Lo dió a conocer Mi[q]uel y Planas» (P 188916).

- s.a. B., Joan Francesc Piferrer, 240 p. (S). *BC (S)
- 1854 B., Herederos de la Vda. Pla, 200 p. (<Prima pars>. «Ad usum Seminarii Episcopalis Barcinonensis») (S). *BC (S)
- 1861 V. <Gramática / latina> de / Antonio de Nebrija, / con la explicación y notas / del P. Agustín de San Juan Bautista, / de la religion de las Escuelas Pías. / Reducidas á compendio / por el P. Pedro de Santa Maria / Magdalena de la misma. / Nuevamente corregida. / Valencia.- 1861. / Imprenta y librería de Juan Mariana y Sanz, / Lonja, 7. - 14,5 cm, 384 p. (P. 382-384: «Índice de algunas dicciones de la prosodia para su significacion».) *A
- 1865 B., Herederos de la Vda. Pla, 205 p. + 1 f. (<Prima pars>. «Ad usum Seminarii Episcopalis Barcinonensis») (S). *BC (S)
- 1867 B., <Gramática Latina>. Primera Parte, con la explicación y notas del P. Agustín de San Juan Bautista, de la Religión de las Escuelas Pías, reducidas a Compendio para uso de las escuelas.- B., Librería de E. Pujal, 1867. (Closa (1980)2.)
- 1891 Morelia, Jurado (P 189059). [135 ed. controlades]

T %Llatí: gram. %Vocab. llatí-cat. %Llatí: prosòdia.

1786

1000 - L - Anònim: *Arte de retorica* / para uso de las escuelas / Regulada por la que escribió / el P. ©Calisto de la %Resurreccion del / Señor© de las Escuelas Pías. [<sic>] / de Castilla, / que han resumido en unas par- / tes, y en otras añadiendo e ilustrando [<sic>] / dos Maestros de Retorica de las / Escuelas Pías

de Catalunya. / Segunda edicion. / Con licencia. / Vich: en la Imprenta de J)oseph %Tolosa(- 15 cm, 5 f. + 222 p. + 1 f. *BUB

- C De l'ed. de B., Brusi y Ferrer. P. 1: «Tratado primero. Pre-
parativo para la retórica latina» (cap. I: «Frasas sacadas de
autores de pura latinidad» 1; cap. II: «De la sintaxis ele-
gante» 20; cap. III: «De la traduccion» 33; cap. IV: «De la
variación» 39); 41: «Tratado segundo. De los proemiales
de la retórica»; 49: «Tratado tercero. De la elocucion» (...
cap. IV: «Del período» 107); 130: «Tratado cuarto. De la
invencion»; 170: «Tratado quinto. De la disposicion»; 210:
«Tratado sexto de la memoria y pronunciacion».
- E
- T %Retòr. %Escolapis.

1795

0194 - L -REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Ortografía / de la lengua / castellana / compuesta / por la Real Academia / Española.* / Séptima impresion, corregida y aumentada. / Con licencia: Barcelona. / en la oficina de J)uan Francisco %Piferrer(, / impresor de S. M. / M.DCC.XCV. - 14,5 cm, 2 f. + XII + 208 p. + IX lám. *A

- C F. 2: «Tabla»; p. I: «Prologo» (hist. de l'ort. cast.)
- D [.....]
- A les p. VIII-XI s'enumera les 7 prim. ed. de l'obra (sense al·ludir al lloc d'ed.): 1741, 1754, 1763, 1770, 1775, 1779 «y esta». Aquestes ed. coincideixen amb les que dona P 1409-1414 (totes de M.), el qual explicita l'últ. i continua la llista (totes les ed., de M.): 1792 (7.ª), 1815 (8.ª), 1820 (9.ª). Segons això, les ed. fetes en terres cat. no són sinó repeticions de les de M. (per tant, «7.ª impresion» vol dir «nova ed. de la 7.ª impressió de M.»: aquest ha de ser el cas de l'ed. descrita, de les dues prim. de «E» i segurament

d'altres: v. ed. 1840). (Segons Francisco Marcos Marín, *Reforma y modernización del español*, Cátedra, M. 1979, p. 102, «A partir de 1726 – primer volumen del *Diccionario de Autoridades* – la Real Academia Española emprendió la tarea de renovar la ortografía. [...] En 1741, 1763 y 1815 completa esta ortografía [...]. Las reformas posteriores son de detalle».)

- E** 1800 <Ortografía / de la lengua / castellana, / compuesta / por la Real Academia / Española. / Séptima impresion, corregida y aumentada. / Con licencia: Barcelona. / En la imprenta de)Matheo %Barceló(. / Año M.DCCC. - 14,5 cm, 3 f. + XII + 208 p. + IX làm. *A, BC (Ed. idèntica a la de 1795; però l'ex. d'A conté 1 f. de més, després de la portada, que sembla afegit: «Advertencia. / Despues de impresa esta Ortografia salió á luz la última de la Real Academia en el año 1815 con las variaciones siguientes», que especifica, i acaba: «No se observa otra variación sobre la presente Ortografia: y esta advertencia basta para tener en un mismo libro la antigua y la moderna».)
- s.a. Mahón,)Serra(, 8.ª ed., XVII-158 p. *BC (Bover II, 633b dóna «XVIII-158» p.).
- 1823 Palma,)Guasp(, 8.^o(Bover II, 663b).
- 1823 <Ortografia de la lengua castellana>, arreglada a la última de la —. Nueva ed. Gerona: por)Antonio %Oliva(, impresor de S.M., 1823. XVI-190 p. + 9 làm. (P 1418; P 206176 dóna «XII» [<sic>] làm. i alguna altra variant, segurament per error). *BC
- 1836 B. *BC
- 1840 <Ortografia / de la / lengua castellana. / Arreglada a la ultima / de la / —. / Nueva edicion. / Gerona: / por)Vicente %Oliva(impresor de S. M. / Año de 1840.- 14,5 cm, 2 f. + XIX + 178 + [2] p.

+ IX làm. (Numeració parella a les p. dretes.) *A (Reprodueix el pròleg de 1795, però el modifica i allarga a partir del moment en què enumera les últ. ed., «de 1770, de 1775, de 1779 y de 1792» (p. XI): «Pero todavía fueron mas notables las reformas que hizo [la Academia] en la cuarta edición del Diccionario publicada en el año de 1803» (XI), «y la Academia examinando de nuevo este asunto en varias discusiones y conferencias en el año de 1806 [...] se convenció de la necesidad de algunas otras reformas» (XIII), i en conseqüència «ha sido necesario alterar y corregir casi todo este tratado» (XVII).

1849 Palma, Guasp, 8.º (Bover II, 663b).

T Cast.: ort.

1803

0326 - L - REXACH, Baldiri: *Instruccions / per la ensenyansa / de minyons, / escritas / per lo Rt. --, / Prebere, y Rector de la Iglesia Parro- / quiál de Sant Martí de Ollés, / Bisbat de Gerona. / Obra utilissima per la / Instrucció dels Minyons, y descans / dels Mestres, ab Laminas finas / pera apendrer be de escriurer. / Delicada / a Deu Nostre Senyor. / Ab llicència, y privilegi. / Gerona: per)Narcis %Olíva(Estampér, y Llibretér à la Plaça de las Cols.- 14,5 cm [enquadrernació moderna], 8 f. + 383 [. + 8 làm. intercalades entre les p. 112 i 113 (amb la inscripció «©P.J.E.© Minim inv.» al peu de cada una). *A*

C (De l'ed. facsímil de 1923.) P. 100: «Del llegir»; 107: «Del escriurer» (8 làm. entre les p. 112 i 113, amb la inscripció «Ignatius Vall. Sculp. Barne.» al peu de la prim.); 157-165: «Sentencias politicas, y morals, que dehuen saber los bons Estudiantes»; 167-193: «Insinuació de la vida, y maximas

dels Antichs Philosophs»; 291-295: «De las sciencias de las llenguas»; 295-301: «De la llengua cathalana» («la que ab mes perfecció deuen saber los Minyons es la llengua propia de sa Patria», la qual no s'ha de parlar «rusticament»; cal llegir als minyons «ò ferlos llegir las Reglas propias de Prosodia, y Orthographia» del cat.: 295; defensa del cat. contra els qui el menyspreen: 296-298; unes quantes regles d'ort.: 298-301); 301-308: «De la llengua llatina»; 308-344: «Llengua espanyola» (amb un vocab. cast.-cat. de les veus «que son mes difícils de compendrer»: 318-343); 344-376: «Llengua francesa»; 376-383: «Llengua italiana».

E [Segueixen 16 ed.]

T %Modismes. %Vocab. cast-cat. %Defensa. %Ort. %Cast.: general. %Fr.: general. %It.: general. %Llatí: general. %Cal·ligr.

1813

0413 - L - NOVELLA, Pablo Antonio: *Nueva / gramática / de la lengua / francesa y castellana, / avec / un abregé de la grammaire / espagnole, / por el D. --. / Dedicada / Á nuestro amado Soberano el Señor D. Fernando VII, que / Dios guarde, y en su Real nombre á su Alteza / la Regencia del Reyno. / Initium sapiéntiae [<sic>] timor Domini. Dav. Psl. 110. / Alicante: / Imprenta de)España(. / 1813.- 20,5 cm, 4 f. + 203 + [1] p. + 1 desplegable entre p. 88-89; generalment, a 2 col. (fr./cast.), fins a la p. 182. *A*

C F. [1]v: «<Nota>. El autor de esta Gramática habla italiano, francés y castellano»; [2]: dedicatòria; [3]v: «Prólogo»; p. 1: «De la gramática» (fr., 105: «Recoleccion de varios verbos y voces francesas que tienen diferentes sentidos»); 116: «Tratado de la pronunciación francesa»; 120:

«Vocabulario doméstico» (De plusieurs mots, et des plus nécessaires dans la langue françoise...), per centres d'interès, en fr. i cast.; 137: «Diálogos familiares» en fr. i cast.; 168/169: «Lettres modernes / Cartas modernas»; 182: Numerals, en fr. i cast.; 183: «Abregé de la grammaire espagnole» explicada en fr.; 193: «Choix de maximes» (textos diversos, en fr. o en cast. [probablement destinats a la versió]; la p. 201 [en fr.] és continuació de la 199, no de la 200 [en cast.]); 204: «Erratas».

T %Cast.: gram. %Fr.: gram.

1839

0854 - L - LABERNIA, Pere: *Diccionari / de la llengua catalana / ab la correspondencia castellana y llatina / Per / -- / Professor aprobat de llatinitat y humanitats, / individuuo de la Academia de Bonas Lletras de Barcelona, á la que va / dedicat, y baix los auspicios de la qual se publica. / Barcelona. / En la Estampa dels Hereus de V. Pla, / carrer dels Cotoners. / 1839. // ... se publica. / Tomo II. / Barcelona. / ... / 1840.- 24 cm., a 2 col., 4 f. + 988 p. // 1040 + [a] 7 + [b] [1] p. *BC, CArdiaca, DLC, NN, PU*

C [a]: «Ortografia»; [b] «Fe de erradas...»

E

1864-65 B., Espasa Germans. - 2 vol., 25,5 cm, a 2 col. - I: 4 f. + 852 p. // II: 826 p. + 1 f. (El vol. I es troba amb dues portades amb aquesta diferència: «... de la Academia...» / «... de l'Academia...»; I, p. 5: «Prólech», on diu que adopta l'ort. dels <Estudios> (1864) d'©Antoni de %Bofarull© (v. ft. ...); II: p. 812 consta com a «612»; p. 813ss: «Suplement de algunas veus omesas en est diccionari.»)

* Forma joc amb aquesta ed. el Diccionari suplement... d'©Antoni C. %Costa© (1868; ft. ...).

[1888-92]: <Diccionari / de la / llengua catalana> / ab la correspondencia castellana / per / D. — y Esteller / Doctor en lletras, professor de llatinitat y humanitats membres de la Academia de Bonas Lletres y autor / de moltes obras filològiques / Nova edició aumentada notablement / ab vocables, modismes y aforismes, completada ab mots tècnichs de ciencias, arts é industria, é il·lustrada ab conexements etimològichs y filològichs / per / una societat de literats cataláns, amadors de la llengua / Volúm I / Barcelona / Espasa y Companyia, Editors / 221, carrer de las Corts, 223.- 2 vol., foli (31 cm), a 2 col.- I: XXIX + [III] + 619 p. // II: 752 p. (Vol. I, p. V: «Introducció»: nocions generals, etim., prefixos i afijos, evolució de vocals i consonants des del llatí, ort. Vol. II, p. 747ss: «Suplement [.]. Addicions, esmenas y aclaracions»; p. 752c: «Del us de las lletres» i «Del apóstrofe». - Data de l'obra: Palau 128940 dóna «1888-92» i diu que es publicà sota la direcció de ©Ferrer i Carrió© ; Ribelles, «Revista de Bibliografia Catalana», III, 1903, p. 96 i 107, dóna «1888»; ZRPh, 1889, p. 118, dóna «1888-1890» i hi afegeix: «Esta obra se publica en cuadernos semanales, de 40 páginas cada uno, al precio de 1 peseta cada cuaderno [...]».

.....

1843

0954 - L - CUBI I SOLER, Mariano: *Manual / de / frenologia* / ó sea / filosofía del entendimiento humano, / fundada sobre / la fisiología del zélebro. / Por don —, / autor de várias obras literárias, fundador del colejo / de San Fernando en la Habana, i de otro en Méjico, / profesor teórico-práctico de frenología, i de

/ lenguas modernas, etc. / Barcelona: / Imprenta de JJ. %Tauló(, calle de la Tapinería, / 1843.- 12º, 95 p.

C P. 5: nota sobre el sistema ort. utilitzat; p. 67-78: la facultat 37 del cervell, el «Lenguaje».

T %Llenguatge. %Cast.: ort.

1867

2521 - M - MILA I FONTANALS, Manuel: Notes al <\$Colom\$> de ©Jacint %Verdaguer© .- 1867.

<- J. M. de Casacuberta, «Estudis Romànics» III (1951-1952 [1954]), p. 19; J. Torrent i Fàbregas, <Escrips inèdits de J. Verdaguer>, II (<Colom>), B. 1978, p. 11.

D Notes a una redacció del poema. Perdudes.

2526 - L - BARCELÓ Y COMBIS, Francisco: *Apuntes / para una / flora de las islas Baleares*, / ó / Catálogo metódico / de las / plantas observadas en esta region, que no se hallan / mencionadas en la <\$Enumeratio plantarum\$> quas in insulis / Balearibus collegit ©F. %Cambessedes© ; / por el Licenciado / Don --, / Catedrático de Física del Instituto Balear. / (Revista de los progresos de las Ciencias, t. 17, n.º 5 y 6.) / Madrid: / Por Aguado, impresor de Cámara de S. M. y de su Real Casa. / 1867.- 8º, 50 p. *BMarch.

C 458 espècies, noms científic i cat.

D En altres llocs trobem ©J. %Cambessedes© .

T Botàn.

1878

4578 - L - FABREGUES, Bernardo: *Biblioteca / de / escrito-*

res menorquines. / Extracto de la obra «\$Biblioteca de escritores baleares\$» / original de / D. ©Joaquín M. %Bover© , / aumentado con nuevos datos recojidos / por / --. / Ciudadela: / Establecimiento tipográfico de)Salvador %Fabregues(. / 1878.- 21 cm, 360 p. (en romanes fins a la VII), amb làm. (retrats d'autors). *BMarch, 8PM.

T %Biogr. %Bibliogr.

4750 - A - CHABANEAU, C.: *Sur lo pronom neutre en provençal* / (Voy. Romania IV, 341-3).- Ro VII (abril-juny 1878), p. 329-330.

C Refer. al cat.

T Gram. hist.

1899

8765 - A - BOUCHANS COUSÍ, J.: *¿Debe acentuarse Felú?*-ECMag, 21.III.1899, p. 89ab.

T Cast.: ort.

8770 - A - Anònim: *Un maestro de Valls.* - «La Actualidad de Valls» (Valls), 29.X.1899, p. 1abcd.

C Incongruència que hagi estat concedida la plaça de mestre de Valls a un mestre cast.

1900

9910 - L - FONT, Ramón: *Refráns / de la / llengua catalana* / aplegats, anotats y comentats / per / Don -- / Vicari General y

Arxipreste de Gerona / Barcelona / estampa de Fills de
Jaume %Jepús(/ 1900.- 12º, 147 p.

- C Refer. en notes a refranys llatins, cast., etc.
E 1984 Facsímil,)E. R. Edicions Catalanes(, Sant Cugat del
Vallès.
T Modismes.
-> Ft. 9344, 9345.

FABRA

#Any :1931
#NF :10084
#Mena:L
#Autor:FABRA, Pompeu
#Títol :Diccionari General / de la / Llengua Catalana
#Subt. :/ per / -- / membre de l'Institut d'Estudis Catalans /
#Topo.:1931 / Llibreria Catalònia / Ronda de Sant Pere, 3 /
Barcelona.- 19,5 cm, 4 f. + 1782 p. + [a] 1 f.

#<-

#C De l'exemplar de 1932:

P. [V]-IX: «Prefaci» de P. F.: «L'any 1923, quan sobrevingué el Directori, els treballs de confecció del Diccionari de l'Institut estaven molt avançats [...] i s'havia començat la redacció dels articles i llur revisió [...]. Dificultats de tota mena havien entrebancat, sobretot els primers anys de vida de les Oficines lexicogràfiques [fitxa 10038bis], la marxa dels treballs [...] i [...] havia de tardar-se molt de temps encara a tenir enllestida l'enorme tasca», temença acrescuda per «l'adveniment de la Dictadura»; «i fou llavors que els nostres col·legues de la Secció Filològica cregueren que era convenient d'emprendre la confecció d'un diccionari general de la llengua

catalana de l'extensió i de les característiques del present [...]. La / confecció [d'aquest] diccionari general ens fou encomanada. No calia sinó que continuéssim la tasca a nosaltres assignada dins les tasques de confecció del diccionari de l'Institut [...]. El present **DICCIONARI** no pretén contenir tots els mots avui inventariats», actuals, antics, dialectals, forasters, etc., car «pretén ésser normatiu» (V / VI); «En la redacció del **DICCIONARI** s'han tingut al davant gran nombre de diccionaris catalans i d'altres llengües [...]; s'han fet nombroses consultes als especialistes, i, en els freqüents casos en què s'ha vacil·lat sobre [...] un mot, s'ha portat aquest a estudi de la Secció Filològica» (VII); «No volem acabar [...] sense fer constar que no hauríem pas pogut enllestir-lo en el temps que ho vam fer --sis anys-- si no hagués estat per l'ajut que el senyor ©Francesc %Cambó© prestà a la iniciativa de la Secció Filològica, ajut que ens permeté dedicar-nos de ple a la tasca» (IX).

[X]-XIV: «Instruccions per al maneig del diccionari»; [XV]-XVI «Llista d'abreviatures»; 1775-1782: «Fe d'errades»; [a] Colofó: «Aquest diccionari [...] ha sortit enllestit el dia 30 de novembre de 1932.

#D L'obra es publicà en fascicles (19 en total [Palau 86071 diu «25»]), de novembre de 1931 a novembre de 1932 («Butlletí dels Mestres» [B.], 55 [I.XI.1931], p. 175b: «S'anuncia per al dia 1 de novembre l'aparició del primer fascicle del Diccionari General de la Llengua Catalana [...]. Constarà de 20 a 25 fascicles, que sortiran els dies 1 i 15 de cada mes»). L'exemplar de la fitxa és propietat de Joan Martí i Castell (Universitat Rovira i Virgili). Els plecs [1], 19, 40, 56 i 80 foren reemplaçats per d'altres (el primer perquè es canvià la portada i la introducció a l'acabament de l'obra; els altres perquè hi havia aparegut «errades greus»). Descripció dels fascicles:

a) Fasc. 1: a) un plec de 4 f. (portadella, portada des-

crita; «Advertiment» [2 p.: «... en acabar-se la impressió, que serà segurament dintre mig any». «L'obra completa anirà precedida d'un pròleg... El diccionari contindrà també una addenda...»]; «Llista de les principals abreviatures»). - b) Un plec de 8 f. (el que el substituirà és descrit aquí sota). - c) 6 plecs numerats de l'1 al 6.

- b) Fasc. 2 (plecs 7-12), 3 (13-18), 4 (19-24), etc., 18 (103-106), 19 (107-112). - Els fasc. són de 6 plecs, llevat el fasc. 1 (ja vist) i el 18 (o bé el 17 o, més versemblantment, el 19). Els plecs són de 8 f., llevat l'inicial de «1931» i el 112 (que en tenen 4).
- c) Des del fasc. 1 fins al 18 consta al dors de la coberta del davant: «L'obra consta de 20 a 25 fascicles [...]». Dors coberta del davant del fasc. 19: «IMPORTANT!! Els subscriptors del DICCIONARI que no portin a relligar llur exemplar a la nostra casa, són pregats de fer-nos a mans els plecs 19, 40, 56 i 80 en els quals reemplaçarem algunes planes dolentes, on figuren errades greus, per planes bones [...]»
- d) Descripció de l'obra definitiva:

Diccionari General / de la / Llengua Catalana / per / -- / Membre de l'Institut d'Estudis Catalans / Professor de Llengua catalana a la / Universitat de Barcelona / 1932 / Llibreria Catalònia / Ronda de Sant Pere, 3 / Barcelona.- XVI + 1782 p. + [a] 1 f., a 2 col. des de 1 fins a 1782.

#E 1954² (setembre). Pompeu Fabra / President que fou de la Secció Filològica / de l'Institut d'Estudis Catalans / Diccionari general / de la / llengua catalana / A López Llausàs - Editor / Barcelona [Dors i col·lofó: Setembre de 1954].- 21,5 cm, XXVII + [1 en blanc] + 1761 + [1 en blanc] p. [1er f., en blanc] + 1 f. [Dors portada: «... Distribució i venda / E.D.H.A.S.A...»]

P. VII: «Del prefaci de la primera edició», firmat per P. F. i datat a «Barcelona, octubre de 1932» (reproducció del de la 1.ª ed., amb modificació dels paràgrafs 1er i 2n, supressió del penúltim i addició del lloc i la data);

XI: «Prefaci a la segona edició», firmat per ©Carles %Riba©, «President de la Secció Filològica de l'I.E.C.», «Cadaqués, setembre de 1954»;

XIX: «Advertiment»: «La segona edició del Diccionari Fabra és una simple reimpressió de la primera, alliberada [...] de les errades [...]. Hom hi ha incorporat [...] les comptades variacions ortogràfiques que havien estat acordades per la Secció Filològica [...] des de la data d'aparició de la primera edició, algunes de les quals [...] ja s'havien inclòs a la quarta edició del <\$Diccionari ortogràfic\$> [ft. 5052] [...] i d'altres havien estat proposades pel mateix Fabra [...]. Alguns canvis no són sols ortogràfics, sinó que afecten l'estructura dels mots [...], o bé precisen o rectifiquen la definició [...]. S'han suprimit alguns mots [...] i [...] n'han estat admesos de nous [.../...]. La revisió de proves d'aquesta edició, duta a terme per ©B. %Bardagi© i J. Miracle, ha estat controlada [...] pel signant d'aquestes ratlles, [...] assistit [...] per ©J. %Carbonell© i ha comptat tothora amb el valuós assessorament dels seus col·legues C. Riba i ©J. %Coromines©. - L'Institut ha cregut convenient d'adjuntar al final [...] una petita llista de mots que la seva Secció Filològica havia acordat d'acceptar, després de la mort de Fabra [...]» (XIX / XX). Signa ©R. %Aramon i Serra©, «Membre de l'I.E.C.»;

XXI: «Instruccions per al maneig del diccionari»; XXVI: «Llista d'abreviatures»;

1759: «Suplement»; 1760: «Fe d'errades».

* Joan Coromines afirma (<Dicc. etim. i compl. de la llengua cat.>, II, B. 1981, p. 1090a55; vegeu també els seus <Lleures i conv. d'un filòleg>, B, 1971, p. 129-133) que Fabra havia deixat una llista de modificacions per a aquesta 2^a ed. (fitxa 10105a).

1962³ (octubre). Idèntic a la 2^a ed. (reproducció fotogràfica), llevat dors de la portada i colofó. - P. XXI de la 4^a ed.: «Esgotada la segona edició [...], les necessitats editorials [...] i [...] la decisió de la Secció Filològica, van aconsellar de procedir de moment a una reimpressió de la segona [...]».

1966⁴ (abril). ... Diccionari... catalana / revisat i ampliat per / © Josep %Miracle© / de la Societat Catalana d'Estudis Històrics (I. E. C.) / A. López Llausàs - Editor / Barcelona [dors: ... Abril de 1966].- XXXI + [1 en blanc] + 1760 p. [1er f., en blanc] + 1 f.

P. VII: «Prefacis i advertiments»; IX-XII: «Del prefaci de la primera edició»; XIII-XX: «Prefaci de la segona edició».

XXI: «Advertiment»: «El mes de juliol de 1962 la Secció Filològica [...] decidí d'orientar una part dels seus treballs en el sentit d'indicar allò que caldria incloure en el <Diccionari General de la Llengua Catalana> i allò que hi caldria modificar. D'ací els set fulls publicats fins a la data, cinc dels quals contenen llistes de modificacions i d'incorporacions al <Diccionari>». En aquesta ed. «s'incorporen uns cinc-cents mots» procedents de les dites llistes de 1962 a 1965, de la 4^a ed. del <Dicc. ort.>, «de mots anotats pel signant i captats en diversos medis» i d'altres fonts. Allò que procedeix de la Secció Filològica o de J. Miracle va marcat

amb sengles senyals en el cos del dicc. Signa Josep Miracle, «Barcelona, 26 de febrer de 1966» (p. XXIII). - Al «Butlletí dels Seminaris d'Ensenyament del Català» (B.) de juny de 1966, p. 1-3 de l'apèndix, hi ha una «Llista de mots nous o modificats de la quarta edició del Diccionari general de la llengua catalana».

XXV: «Instruccions per al maneig del diccionari»;
XXX: «Llista d'abreviatures».

Les successives ed. del diccionari duen en apèndix mots procedents de les dites llistes. No hem comprovat fins a quin punt el cos de diccionari va variant.

* La Secció Filològica publicà 7 fulls des del juliol de 1962 fins al setembre de 1965, cinc dels quals eren llistes d'«Addicions i modificacions al <Diccionari General> de Pompeu Fabra»: es titulaven <\$Institut d'Estudis Catalans / Secció Filològica\$>. A partir d'octubre de 1972 les llistes continuaren apareixent (ara sense numerar i amb el títol <\$Noves en el diccionari acadèmic\$>) en alguns mitjans de comunicació fins a final de 1980: n'aparegueren almenys 21 en total. - La Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències, d'altra banda, publicà, des de l'octubre de 1978 fins al gener de 1982, 11 números d'un anomenat «Full Lexicogràfic» (de fet, un plec). No ens consta que el seu contingut es recollís al DGLC.

1968'

(febrer). XXXI + [1 en blanc] + 1762 p. + 1 f. [colofó]; retrat de P. F. entre portadella i portada (que continuarà en totes les ed. posteriors).- P. VII: «Aquesta cinquena edició del Diccionari general de la llengua catalana il·lustrada amb el retrat i la signatura de l'autor, commemora el centenari de la naixença del seny ordenador del nostre verb Pompeu Fabra i Poch esdevinguda el dia 20 de febrer de 1868 en l'aleshores vila

de Gràcia»; IX: «Del prefaci de la prim. ed.»; 1761-2: «Addenda» (sense cap advertiment; la majoria d'entrades van precedides d'un * petit).

1974⁶

(novembre). [*Pendent*]

1977⁷

(octubre). XXXI + [1 en blanc] + 1768 p. + 1 f. [en blanc] + 1 f. [colofó]; hi falta el f. 4 de les ed. 4^a i 5^a; 2 f. en blanc al principi.- P. 1761-1768: «Apendix» [*<sic>*]: «Amb l'autorització de l'Institut d'Estudis Catalans [...] donem [...] les addicions, supressions i modificacions acordades per la seva Secció Filològica en les sessions de treball dels darrers temps» (segueix llista).

1978⁸

(abril). ... + 1779 + [1 en blanc] p. + 1 f.- P. 1761-1779: «Apèndix» (que ara és més llarg) i nota de la 7^a ed.

1978⁹

(octubre), 1979¹⁰ (maig), 1980¹¹ (març: així consta a totes les altres ed., però en aquesta hi consta «Febrer»), 1980¹² (abril), 1981¹³ (febrer), 1981¹⁴ (abril), 1981¹⁵ (juny), 1982¹⁶ (abril): totes iguals que la 8^a.

1983¹⁷

(febrer). ... 1786 + [1 en blanc] p. + 1 f. [colofó].- Dors portada: «Amb l'Apèndix actualitzat amb les darreres aportacions de l'Institut d'Estudis Catalans».- 1762: «Apèndix» (ara més llarg; es mantindrà així fins a l'actualitat) [resta del f., en blanc]. 1763-1787: text de l'apèndix, amb la nota de la 7^a ed.

1983¹⁸

(juny). Igual que la 17a, llevat el següent.- Dors portada: «... Amb el text íntegre del prefaci de Pompeu Fabra a la primera edició» (que ocupa les p. IX-XII i és complet).

1984¹⁹

(juliol; igual que la 18a, però 1 f. en blanc abans del colofó), 1985²⁰ (abril; igual que la 19a).

1986²¹

(maig). ... 1786 + [1] + [1 en blanc] p. + 1 f. [colofó]: «... Llibre editat durant l'any del II congrés internacional de la llengua catalana»] (l'apèndix és igual).

1986²² (desembre; igual que la 21^a, sense el f. del colofó),
1988²³ (febrer; igual que la 21^a, amb un f. en blanc
abans del colofó).

T Dicc.

->

final

JOAN SOLÀ
UNIVERSITAT DE BARCELONA